

De Salamander, nieuwsbrief uitgegeven door het Biodiversiteitsteam Goirle – Riel

Donatie voor het B-team.

Op de bijgevoegde foto's kunt u zien dat de Handelsbank een mooie donatie van € 500,- heeft gegeven aan ons B-team. Uiteraard zijn wij daar heel blij mee en gaan dit geld natuurlijk goed besteden.

Hartelijk dank voor deze mooie bijdrage voor meer biodiversiteit binnen onze gemeente!

2020.....wat een jaar.

Laten we het snel vergeten om door te kunnen gaan, maar laat ons niet vergeten wat ons is overkomen. We wensen iedereen een beter 2021!

In dit nummer

1. Donatie
2. Inzet van vrijwilligers
3. Werken in de natuur
4. Hoe komt kerkuil de winter door?
5. 't Schrijverke, de natuur in boeken
6. Natuurincl bouwen in Goirle en Riel
7. Colofon
8. Uitnodiging Natuurinclusief

Met inzet van vrijwilligers meer biodiversiteit in het dorp

De Tuin, de groene hoek Kalverstraat-Tilburgseweg had een onderhoudsbeurt nodig. Een flink aantal vrijwilligers meldden zich om 10.00 u afgelopen zaterdag om een handje toe te steken. Gewapend met bosmaaier, riek, grashark en snoeischaar werden de randen langs de paden van hoog gras en opschietende kruiden ontdaan. Om 12:00 was het werk gedaan en met de koffie van Marije tussendoor kon iedereen met voldoening terugkijken op een ochtendje gezamenlijke tuinarbeid. Met de poel, het pad en het paadje weer zichtbaar komt de structuur van dit doe het zelf parkje weer te voorschijn. Dat het onderhoud niet alleen hiervoor bedoeld is leest u hieronder.

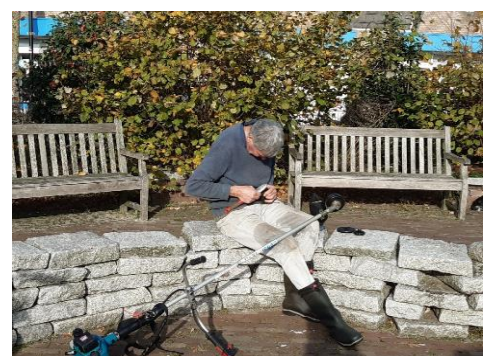
Planten kiezen hun plek

Ecologische tuinen zoals De Tuin, vragen in de regel weinig onderhoud omdat je de planten de ruimte geeft zich zelf te organiseren. Planten zijn niet veel anders dan mensen die zo hun zaden en wortels, die zoeken de juiste plekken op.

In De Tuin is in de uitgangssituatie, door de aanleg met hoge en laag gelegen stukken en voedselrijke en voedselarme grond, bewust voor variatie gekozen. Die variatie biedt de plantensoorten de keuze en zorgt voor een biodiverse ontwikkeling van alles wat groeit en bloeit. Verschillende insecten die zo hun voorkeur hebben voor bepaalde planten vinden er hun weg. Dit is waar biodiversiteit om draait: veel natuurlijke verscheidenheid in soorten en leefgebieden. De randen van De Tuin zijn tijdens het aanleggen, in 2013 met z.g.n. vaste tuinplanten, die niet wild zijn, vol gezet. Dit is anders dan het centrale gedeelte. Daar is zaad uitgezaaid van verschillende wilde plantensoorten die al naar gelang de plek wel of niet zijn aangeslagen. Op die manier heeft de natuur zelf de kans gekregen dit stuk vorm te geven. Waaruit bestaat dan het onderhoud? Zou je kunnen vragen.

Selectie door maaien en knippen

Als we het begroeide terrein geheel met rust laten zal het uiteindelijk veranderen in bos. Maar voor het zover is zullen snelle groeiers en stikstofminnende planten ervoor zorgen dat de variatie terugloopt door overheersing. Het onderhoud is er dus op gericht de overheersende planten in toom te houden door ze weg te knippen. Met maaien wordt bereikt dat grassen en de stikstofminnende soorten terug worden gezet zodat de andere soorten ook een kans krijgen. Kleine plantjes tussen het gras krijgen zo meer licht en ruimte voor groei en ontwikkeling. Door het maaisel steeds af te voeren

Vervolg inzet vrijwilligers...

en geen mest te gebruiken wordt de biodiversiteit ook verbeterd omdat de bodem daardoor steeds voedselarmer wordt. Voor de meeste wilde planten in onze omgeving, die van oorsprong uit voedselarme zandgronden bestaat, is dit juist goed.

Niet alles maaien

Wie oplet ziet dat grote stukken in De Tuin ongemaaid zijn gelaten. Ook dit is bewust gedaan voor de biodiversiteit. In de overblijvende stengels, het blad en in de knoppen van gras en andere planten zitten veel van eitjes, poppen en rupsjes voor een volgende generatie kevertjes, vlinders en andere insecten. Door ze te laten staan blijven ze als soort in stand en kan een deel ervan als voedsel dienen voor vogels in de wintermaanden. Volgend voorjaar zal nog voor de bloeitijd het resterende deel worden gemaaid. Zodat de cyclus van groei en bloei weer van voor af aan kan beginnen.

Victor Retel Helmrich – Biodiversiteitsteam Goirle–Riel

Werken in de natuur.

Wat is er de laatste maanden hard gewerkt door de leden van het B-team. Zowel in de Tuin als bij de werkschuur waren er elke keer ongeveer 10 tot 12 mensen die vol energie hebben geholpen om te zagen en te knippen. Daarna alle takken op rillen leggen. Het weer was niet altijd zonnig, maar door hard te werken kreeg iedereen het toch snel warm. Als verrassing kwam Jan zelfs een keer met schrobblèr tijdens de pauze. Toen werden we het natuurlijk echt warm. Iedereen is ook in het komende jaar hartelijk welkom om mee te werken. Dit kan ook heel goed met de RIVM maatregelen.

De data voor de komende maanden zijn:
23 januari, 20 februari en 27 maart. We beginnen om 12.30 uur.

Hoe komt de kerkuil de winter door

Het is december 2020 en lichte vorst heeft Brabant inmiddels bereikt. Mijn gedachten dwalen af naar de steen- en kerkuilen in de hoop dat de winter niet al te streng zal verlopen, want wat doet een strenge winter eigenlijk met uilen? Ik leg me toe op de kerkuil en vind hier wat lectuur over.

De kerkuil leeft met zijn 35 soorten over een groot deel van de aarde verspreid. Ze komen voor in open en halfopen landschappen. In bergachtige gebieden is de kerkuil zeldzaam en hij ontbreekt op die plaatsen waar 's winters gemiddeld meer dan 40 dagen sneeuw ligt met een minimum hoogte van 7 cm. Dit geeft al aan dat hij niet van hele strenge winters houdt.

Zo heeft de winter invloed op zijn jachttechniek. De kerkuil kent een drietal jachttechnieken: laag vliegend, zittend of biddend. Vaak wordt de "laagvliegroute"-methode toegepast: de kerkuil vliegt dan langzaam met korte glijpauzes op een hoogte van 1-3 meter over een vaste route. Daarnaast jaagt de uil zittend vanaf vaste punten, zoals paaltjes aan de rand van een weiland, kilometerpaaltjes langs verkeerswegen of hij zoekt een laaghangende tak in een boom op. Vanaf die plaatsen wacht hij op zijn prooidieren. Deze methode kost de kerkuil weinig energie en is dus voordelig, vooral 's winters.

Wat te denken van de hoeveelheid voedsel die het vergt om bij strenge winters voldoende energie te behouden. Gedurende het broedseizoen bedraagt het voedselverbruik van volwassen vogels per etmaal 70-80 gram. Afhankelijk van de prooigrootte komt dat overeen met 4 tot 8 muizen. Gedurende strenge kou (nachttemperatuur van -10 tot -15 graden) is de voedselbehoefte 150-200 gram, wat overeenkomt met 8 woelmuizen of 20 spitsmuizen.

Ga er maar aanstaan!

Hoe zit het met de verblijfplaats in de winter? Veel kerkuilenparen blijven in de winter in hun voortplantingsgebied. De paarband is sterk en de paren zijn meestal trouw aan een eenmaal gekozen nestplaats. Maar strenge winters en voedselschaarste kunnen er soms de oorzaak van zijn dat de uilen gaan zwerven. Sterft één van de volwassen vogels, dan wordt de lege plaats meestal snel ingenomen door een nieuwe partner. "Partnerruil" vindt op kleine schaal plaats.

Al met al is de conclusie dat een strenge winter aardig wat invloed heeft op het leven van de kerkuil. De kerkuil is een muizenspecialist, die meestal trouw blijft aan een eenmaal gekozen broedplaats. Hij kent de plaatsen waar succesvol gejaagd kan worden. Maar bij voedselschaarste en strenge, sneeuwrijke winters is de kerkuil zeer kwetsbaar. Een hoog energieverbruik, weinig vetreserves en een minder goede isolatie van het verenkleed dan bij andere uilensoorten maken hem gevoelig voor strenge winters. Vooral winters met veel sneeuw (minstens 7 cm dik) of met hard bevroren sneeuw zijn funest voor de uilen. De meeste prooidieren brengen de winter door in diepliggende holen, waarin bij strenge, maar ook bij minder strenge vorst geruime tijd achtereen wordt geslapen. Vroeger was er op de meeste plaatsen in schuren, waar graan was opgeslagen, volop voedsel aanwezig: de tafel was gedekt! Kerkuilen kunnen slechts 5 tot 8 dagen zonder voedsel, doordat ze maar weinig vetreserves kunnen aanleggen.

Nu is het al weer enige jaren geleden dat we een strenge winter gehad hebben. Mogelijk is dat één van de redenen dat het, relatief gezien, een beetje beter gaat met deze mooie uil. We gaan afwachten wat de komende winter gaat doen en welk effect dit heeft. Volgend voorjaar, wanneer we als uilenwerkgroep de jaarlijkse tellingen verricht hebben in alle nestkasten van de steen- en kerkuil, weten we meer. Tot dan!

't Schrijverke – de natuur in boeken door Bart de Vries samengesteld.

Even ontsnappen aan de lockdown? Met deze nieuwe boeken kun je alle kanten op! In eigen land zien hoe mooi het boerenlandschap kan worden, terugblikken op de levens van Attenborough en Linnaeus, zijpaden inslaan met Atte Jongstra, of een reis om de wereld maken per ballon. Veel leesplezier!

Klik op een titel voor meer informatie op de site van de uitgever.

Tip: deze boeken zijn ook te leen bij (of via) de [Bibliotheek Midden-Brabant](#).

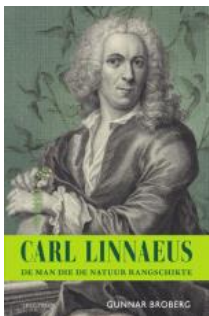
Bern Strootman e.a. – [Boer doet leven : portretten van landschapsboeren](#)

Op een duurzame manier landbouw bedrijven, met aandacht voor biodiversiteit, dierenwelzijn en het landschap. In dit boek vertellen twintig pionierende boeren hoe zij dat doen. In hun bedrijfsvoering is er plaats voor bloemrijke akkerranden, houtwallen, heggen en hagen. Het resultaat is een aantrekkelijk landschap met kansen voor insecten, vogels en mensen.

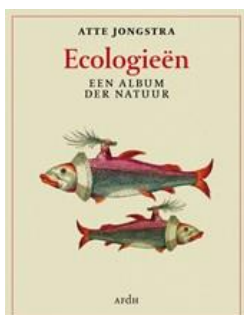
David Attenborough – [Een leven op onze planeet : een terugblik en een toekomstvisie](#)

Wie kent hem niet, Sir David Attenborough, de drijvende kracht achter vele prachtige natuurdocumentaires van de BBC. In *Een leven op onze planeet* kijkt hij terug op zijn leven als bioloog. Op die ontdekkingsreis van 94 jaar verwonderde hij zich over de schoonheid en de diversiteit van de natuur, maar hij zag ook –steeds duidelijker– de verwoesting die heeft geleid tot de ecologische crisis waarin we nu verkeren. Volgens Attenborough is het goed mogelijk om het tij te keren, maar we moeten wel willen... Dit boek vergezelt de documentaire *A Life on Our Planet*, te zien op [Netflix](#).

Gunnar Broberg – [Carl Linnaeus : de man die de natuur rangschikte](#)

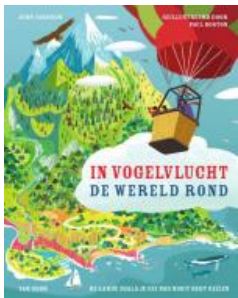
Linnaeus is wereldwijd bekend van zijn levenswerk *Systema Naturae* waarin hij planten en dieren een plaats en een naam gaf. Maar veel meer weten we eigenlijk niet over het leven van deze natuurvorser. Voor wie nader wil kennismaken met deze briljante wetenschapper is nu de eerste biografie in vertaling verschenen. Op basis van originele bronnen portretteert historicus Broberg deze 'bloem in het knooppunt van de Zweedse wetenschap'. Zie ook de recensie in [Trouw](#).

Atte Jongstra – [Ecologieën : een album der natuur](#)

Ecologieën is een bonte verzameling essays en verhalen waarin Jongstra op zoek gaat naar het 'ecologisch gevoel' van de mens door de eeuwen heen. Allerlei figuren, fenomenen, feiten en anekdotes passeren de revue in dit rijk geïllustreerde boek: boomkwekers, propagandisten van gras als voedsel voor de mens, de zeebisschop, de ooievaar als brandpreventieambtenaar, etc. Zie ook de recensie in [de Volkskrant](#).

Vervolg 't Schrijverke – de natuur in boeken

John Farndon en Paul Boston – [In vogelvlucht de wereld rond](#)

Met dit boek kunnen kinderen (tot ongeveer 11 jaar) in een luchtballon stappen en een reis om de wereld maken. Vanuit vogelperspectief maken ze kennis met de planten en dieren in de verschillende leefgebieden. In 12 panorama's vliegen ze over o.a. de Everglades, de Amazone, de Serengeti, de Himalaya, het Franse platteland en de Ierse kust. Zie de boekbespreking van [Reisprins](#) voor een inkijkje.

Natuurinclusief Bouwen in Goirle en Riel

Het goede voorbeeld

Sedert de start van het B-team in 2009 hebben we de aandacht besteed aan het geven van ruimte voor natuur in de gebouwde omgeving. Zo waren we er als de kippen bij om het braakliggende stukje grond aan de Tilburgseweg en de Kalverstraat een voor bijen in andere insecten bloemrijke weide te maken in een bebouwde omgeving. In die zelfde periode legden we contacten met de bouwers van de Oranjehof, de Geerackers en de appartementen tegen het Jan van Besouwhuis voor het inbouwen van gierzwaluwenkasten in de gevels. Het bleken acties met effect. Gierzwaluwen, mezen en mussen hebben de kasten inmiddels gevonden maar minstens zo belangrijk: ook de bouwers zijn vertrouwd geraakt met het inbouwen van kasten in gebouwen. Niet alleen voor vogels maar ook voor vleermuizen. Zo vinden we kasten ingebouwd in o.a. de gevels van basisschool De Kameleon en de Vonder en in de woongebouwen van woonstichting Leystromen.

Compensatie voor natuurverlies

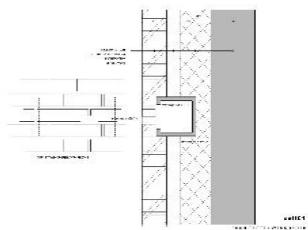
Wie nu denkt dat daarmee natuurinclusief bouwen gemeengoed is geworden heeft het helaas mis. Veel kasten zijn ingebouwd vanuit de wettelijke verplichting om te voorzien in nestel- en verblijfsruimte voor vogels en vleermuizen omdat die door sloop of verbouwing van het oude gebouw verdwenen. Hier is dus feitelijk geen sprake van natuurinclusief bouwen maar van compensatie voor verlies van aanwezige natuurwaarde.

Nieuwe woonwijk op het Van Besouwterrein

Dit gebied is onderdeel van het grotere bouwplan De Zuidrand van Goirle waartoe ook het fabrieksterrein en de villatuin van Van Puijenbroek toe behoort. Vanwege onze betrokkenheid bij de visie op de ontwikkeling van De Zuidrand worden nu natuurinclusieve maatregelen tijdens de bouw van de woningen meegenomen. In oktober van dit jaar heeft het B-team met de ontwikkelaar (NBU) van het Besouwterrein overlegd over *hoe* en *wat* er aan maatregelen genomen kan worden om het verlies aan natuur door de bouw, kan worden gecompenseerd. Op onderstaande bewerkte foto zijn de maatregelen ingetekend. Naast dit document heeft de ontwikkelaar ook advies ontvangen voor de inrichting van het groen tussen en de tuinen en in de straat. Voor de bewoners is door ons ook nog een informatiefolder in de maak om de tuinen vogel-/vlindervriendelijk in te richten. Op deze manier dragen we als Stichting voor Biodiversiteit ertoe bij dat ook onze kinderen en kleinkinderen nog van het zomerse gegier van zwaluwen en van het nachtelijk gefladder van vleermuizen in tuin en straat mogen genieten.

[Achter deze nieuwsbrief treft u een uitnodiging!](#)

KLIK OP de afbeeldingen voor een vergroting op internet

Stichting Biodiversiteit Goirle –Riel streeft de navolgende doelstellingen na:

1. actief buiten aan de slag te gaan met onderhoud van het landschap en het herstellen van het leefgebieden van dieren die in onze omgeving thuis horen;
2. educatie en voorlichting: inwoners van Goirle, jong en oud, gaan we betrekken bij onze natuurlijke leefomgeving en we vergroten hun kennis over de natuur. Hiermee hopen we dat onze inwoners mogelijkheden aangrijpen om zelf wat te doen aan het behoud en ontwikkelen van natuurwaarden.
3. Advies en beleid: we beïnvloeden de beleidsvorming en planvorming van de gemeentelijke overheid, projectontwikkelaars, woningstichting en particuliere initiatiefnemers, wanneer dit vanuit het oogpunt van natuurwaarden van belang is. Dit doen we door hen gevraagd en ongevraagd advies te verstrekken. Particulieren en bedrijven zullen we in principe alleen op verzoek adviseren.
4. Kennis en onderzoek: we vergaren, behouden, delen en ontwikkelen kennis van de natuur in het algemeen en van de natuur in de gemeente Goirle in het bijzonder. Deze informatie communiceren we zoveel mogelijk naar de bevolking.

U kunt bovenstaande doelen mee helpen te verwezenlijken door als donateur de stichting te steunen. Een donateurschap kost minimaal €10,- per jaar. Aanmelden als donateur kan telefonisch of schriftelijk bij het secretariaat.

Stichting Biodiversiteit Goirle–Riel

voorzitter: Anjo Roorda

secretaris: Jan Hes

penningmeester: Jan Hes

bestuurslid: Rob van Dijk, Hans van der Schoot, Victor Retel Helmrich

secretariaat: tel. 06-24529826

website: www.biodiversiteitgoirle.nl

E-mail : contact@biodiversiteitgoirle.nl

Bankrekening NL91 TRIO 0254 7289 36, ten name van Stichting Biodiversiteit Goirle

Kijk ook eens

Colofon.

De Salamander is een nieuwsbrief uitgegeven door Stichting Biodiversiteit Goirle – Riel.

De Salamander verschijnt 4 maal per jaar.

Redactie: Nel van Aggelen en Bart Kobes

Email nieuwsbrief : nieuwsbriefbteam@outlook.com

Voor het afmelden voor deze nieuwsbrief [klikt u hier](#)

Uitnodiging bijeenkomsten Natuurinclusief bouwen & natuurvriendelijke tuinen

Vogelbescherming Nederland, Zoogdierverseniging en de Provincie Noord-Brabant hebben de handen in één geslagen voor het project 'Heel Brabant bouwt natuurinclusief', een draagvlakproject waarmee we het belang van natuurinclusieve bouw, renovatie en gebiedsinrichting onder de aandacht willen brengen bij beleidsmakers, projectontwikkelaars, architecten en woningcorporaties.

Leven in een natuurinclusieve omgeving is een zaak van ons allemaal

Bij het uitdragen van onze natuurinclusieve boodschap kunnen we alle hulp goed gebruiken, ook van vrijwilligers met een warm hart voor vogels, vleermuizen en natuur in het algemeen!

Daarom organiseren we in 2021 verschillende informatiebijeenkomsten voor leden en vrijwilligers van Brabantse natuurwerkgroepen. Graag laten we je kennis maken met onze website Bouwnatuurinclusief.nl -een toolbox vol informatie over de natuurvriendelijkere inrichting van onze woonomgeving en geïnspireerde voorbeelden uit de praktijk- en de website Mijnvogeltuin.nl, gericht op natuurvriendelijke tuinrichting. We willen je daarmee helpen om zelf voor een natuurinclusieve omgeving aan de slag te gaan en/of met belanghebbenden (particulieren én professionals) in gesprek te gaan.

Welke onderwerpen komen aan bod?

- Hoe lok je verschillende soorten vogels en vleermuizen naar je tuin?
- Welke vogel- en vleermuiskasten zijn geschikt?
- Hoe kun je bij een verbouwing of na-isoleren rekening houden met gebouw bewonende soorten?
- Hoe maak je samen met je burens en de gemeente je wijk natuurinclusief?
- En hoe spreek je de gemeente, een projectontwikkelaar of woningcorporatie aan op hun verantwoordelijk in het creëren van een mens- én natuurvriendelijke woonomgeving?

Kom jij naar een van onze gratis bijeenkomsten?*

Er is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar (ook afhankelijk van de geldende Corona maatregelen). Zorg dus dat je er snel bij bent en [klik om je belangstelling op te geven](#) via de voorinschrijving, of ga naar: www.zoogdierverseniging.nl/NIB!

We zien je graag op een van de volgende data en locaties:

▪ Zaterdagochtend 27 maart	Vogelrevalidatiecentrum Zundert
▪ Zaterdagochtend 24 april	Cultureel Centrum Jan van Besouw, Goirle
▪ Zaterdagmiddag 29 mei	Museum Klok en Peel, Asten
▪ Zaterdagochtend 19 juni	Fort Giessen
▪ Zaterdagochtend 26 juni	De Groenhoeve, Uden

*In het geval van geldende veiligheidsmaatregelen in relatie tot Covid-19 zullen de bijeenkomsten online plaatsvinden.

Met vriendelijke groet,

Erik Korsten
Merel Rokks

